

GIỚI THIỆU SÁCH

VỀ HỘI NHẬP VĂN HÓA TRONG LỊCH SỬ VIỆT NAM

PGS. Nguyễn Duy Hình,

TS. Lê Đức Hạnh

*Nxb. Văn hóa – Thông tin &
Viện Văn hóa, 2012, 646 tr.*

Cuốn sách bàn về sự hội nhập văn hóa trong lịch sử Việt Nam. Đặc điểm của văn hóa Việt Nam cổ đại tóm tắt thành 6 chữ, “Phi Phật, Phi Đạo, Phi Nho”, nói lên rằng hội nhập văn hóa không phải là sao chép nguyên hình văn hóa ngoại lai chủ yếu là văn hóa Trung Quốc cổ đại mà là phát triển hấp thu văn hóa ngoại lai có chọn lọc trên cơ sở văn hóa bản địa. Để nghiên cứu vấn đề hội nhập văn hóa của Việt Nam trong lịch sử cuốn sách đã bàn về hai vấn đề: “Văn hóa Lạc Việt, cơ sở của hội nhập”. “Thời điểm tiếp xúc văn hóa Trung Quốc, Ấn Độ, đặc biệt là thời điểm tiếp xúc văn hóa cổ Trung Quốc”.

Phần thứ nhất: Văn hóa Lạc Việt - cơ sở của quá trình hội nhập văn hóa. Các tác giả đã cung cấp những tư liệu khảo cổ học về cơ sở văn hóa Việt Nam trước khi tiếp xúc văn hóa Hán và văn hóa Ấn Độ, qua các thời kì lịch sử Việt Nam qua bộ Khảo cổ học Việt Nam của Viện Khảo cổ học đó là các thời kì sau: Thời đại Đá Cũ, Thời đại Đá Mới qua đó thể hiện rõ văn hóa vật chất của Lạc Việt, kết tinh một quá trình phát triển hàng vạn năm của cư dân nguyên thủy trên lãnh thổ Bắc Việt Nam. Trong khi trình bày văn hóa vật chất đồng thời đã nghiên cứu lí giải nội hàm của các hiện tượng văn hóa vật chất tức văn hóa văn hóa tinh thần, diễn giải trình độ văn minh tinh thần của người Lạc Việt. Phần này cung cấp cho chúng ta một ghi nhận trên lãnh thổ Bắc Việt Nam đã có một quá trình hình thành văn hóa vật chất trải qua các phát minh lớn về chế tác đá, chế tác gốm, chế tác kim khí và đạt đến đỉnh cao. Đồng thời với quá trình phát triển văn hóa vật chất đó là quá trình hình thành tộc người, ngôn ngữ và tín ngưỡng, tổ chức xã hội từ Nhà đến Nước. Hình thành Nhà mà lịch sử gọi là nước Văn Lang do các vua Hùng đứng đầu sau đó là nước Âu Lạc.

Phần thứ hai: Quá trình hội nhập văn hóa trong lịch sử văn hóa Việt Nam; hội nhập văn hóa Việt - Trung - Ấn để hình thành văn minh Đại Việt từ năm 111 trước Công nguyên đến năm 939. Không phải chỉ hội nhập văn hóa với một nền văn hóa ngoại lai - văn hóa Hán – như người ta vẫn thường nói, mà còn hội nhập văn hóa Ấn Độ biểu thị qua du nhập Phật giáo. Đại hội nhập tương đối toàn diện cả văn hóa và kinh tế. Đại hội nhập trên nhiều phương diện lâu dài, sâu đậm như vậy cho nên tìm kiếm bản sắc dân tộc rất khó khăn. Bản sắc dân tộc cũng có một quá trình diễn biến lịch sử và biểu hiện thành những hình thái khác nhau mà cơ bản là hình thái Lạc Việt và hình thái Đại Việt với những gì hoàn toàn phi Hán như kinh tế xã hội trước Bắc thuộc là trồng lúa nước và văn minh lúa nước, trống đồng và Văn minh Đông Sơn, tín ngưỡng phồn thực và tái sản xuất con người, phát triển trồng trọt truyền thống lao động và truyền thống chiến đấu bảo vệ dân tộc... Trong hình thái Đại Việt đó có nhân tố cốt lõi văn hóa Lạc Việt, là một hình thái phát triển của văn hóa Lạc Việt, là một hình thái mới của bản sắc gốc Lạc Việt. Chính sự đại hội nhập văn hóa đó đem lại sức sống mới chiến thắng chính quyền đô hộ, tái lập chính quyền dân tộc trên một nấc thang văn minh cao hơn thời văn minh Lạc Việt.

Chương I - Đại hội nhập nhiều phương diện nhưng cuốn sách trình bày 3 phương diện:

Một, hội nhập con người đưa đến sự hình thành con người Đại Việt với nhiều sắc tộc mang dòng máu Ấn Độ, Hán.

Hai, hội nhập văn hóa tức tiếp thu Tam giáo và kĩ thuật kinh tế.

Ba, hội nhập ngôn ngữ sáng tạo ra chữ viết - chữ Nôm.

Chương II: Sự hội nhập văn hóa Đại Việt

Buổi đầu văn minh Đại Việt mang hệ tư tưởng Tam giáo. Về mặt tổ chức chính quyền, thời Lý - Trần tuy đã tiếp thu hình thức nhà nước theo thời Đường - Tống, nhưng tư tưởng Đại Việt thời Lý lại thiên về Phật giáo, tức là thiên về ảnh hưởng của văn hóa Ấn Độ, mà họ đã trực tiếp tiếp thu qua đường biển do các tu sĩ theo các nhà buôn đến và tiếp thu thông qua các nhà sư Trung Quốc. Văn minh Đại Việt thời Lý đậm nét văn minh Phật giáo với một nền nghệ thuật Phật giáo, chùa, tượng, đồ sứ hoa sen... ngày nay vẫn là di tích văn hóa chủ yếu cùng một tấm lòng từ bi hỉ xả của Bồ Tát Quán Thế Âm./.

Chủ Thị Kim Phương